

"Cum historia pro securitate!"

**SZEMERE BERTALAN
MAGYAR RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI
TUDOMÁNYOS TÁRSASÁG**

☒ : H-2095 Pilisszántó, Szél utca 74.

☎ : (+36/06-70) 326-1151 ; @ : paradi.jozsef@gmail.com

Web: <http://www.szbmrtt.atw.hu>

A körlevelek megtalálhatók a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság honlapján

Tárgy: *Reflexió*

**KÖRLEVÉL
(2021-451)**

Tisztelt Tagtársaim kedves Szimpatizánsok!

Ezúton tájékoztatlak Benneteket arról, hogy NEMES Gyula erdélyi illetőségű székely szerző tollából új kötet jelent meg a Magyar Királyi Csendőrség témakörében.

**PARÁDI József
RECENZIO**

NEMES Gyula: *Népem biztonságát őrzöm.*

Maros-Torda vármegyeiek a Magyar Királyi Csendőrség kötelékében.

Marosvásárhely – Nagyernye, 2021, a szerző magánkiadása. 200 p. RO-ISBN —

A szerző — akinek a felmenői között csendőrök is voltak — büszkén és sok szeretettel ismerteti a testület dióhéjba sűrített történetét és állít emléket a Maros-Torda vármegye területén szolgálatot teljesítő csendőröknek. A könyv írója munkáját MÁTHÉ Antal nagybátyja emlékének ajánlotta, aki ugyancsak a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományának a tagjaként teljesített szolgálatot Maros-Torda vármegye közigazgatási területén.

A B/5 méretű könyv kemény borítós és — az elülső borítóval azonos mintázatú — külső papír burkot is kapott. A külső burok és az első borító egyaránt színes kivitelben készült és kétfős csendőr járőrt ábrázol. A külső burok hátoldalán dualizmuskori kalapjelvény látható és egy rövid felirat is olvasható, mely szerint : „*A csendőrség felszámolásáról és megbélyegzéséről a mai napig sok a vita, egy azonban biztos : a több mint hat évtizedes szolgálat alatt a Magyar Királyi Csendőrség világszínvonalú hatékonysággal fejtette ki rendvédő feladatát. 1945 után pedig a testület tagjai is áldozattá, üldözöttekké váltak!*”

A külső burok gerincén szerepel a szerző neve és a mű címe, amely a borítón nem ismétlődik meg és amelynek a hátoldala is üres.

A kötet — a címnegyedívet is figyelembe véve — hét fő részből áll.

A címnegyedív a klasszikus felosztástól némileg eltér. Az első oldal ugyan az úgynevezett szennycímoldal, a második oldal azonban nem a címoldal, mivel a szerző itt helyezte el az ajánlását MÁTHÉ Antal nagybátyja számára. A címnegyedív harmadik oldalán — ahol a sorozattal kapcsolatos információk szoktak helyet kapni — láthatók azon információk, amelyeket a címoldalon szokásos feltüntetni. Végül pedig a címnegyedív negyedik oldala tartalmazza az úgynevezett copyright oldalon általában feltüntetett információkat. Sajátságos módon azonban sem a címnegyedíveben sem a kötet végén nem található a könyv ISBN száma.

A címnegyedívet a két oldal terjedelmű tartalomjegyzék követi. A tartalom után a szöveges részek hat részből állnak. Az első fő részbe sorolható az ajánlás és az előszó.

A kötet lektorálta és „*Néhány ajánló gondolat Nemes Gyula könyve elé.*” című ajánlással ellátta prof. dr. SZAKÁLY Sándor DSc. a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja és a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja.

Az ajánlás a csendőr-tízparancsolat néhány sarkalatos pontjával zárul. „... 3. pontja így szól: »Hűséged, becsületed, vitézséged nem eladó!« és hogy ne feledkezzenek meg arról, miként is kell fellépniük a törvénszegőkkel szemben, arra vonatkozóan a 8. pont így figyelmeztetett: »Mögötted a törvény, előtted is az legyen!«. S aki a testület tagjává válhatott, az nem feledkezhetett meg a 4. pontról sem — ahogyan a többitől sem — amely így szólt: »Légy erkölcsös, józan életű, engedelmes!«”

Az előszóban — amely az „*Előszó helyett*” címet kapta — a szerző ismerteti családját, illetve felesége családjának a Magyar Királyi Csendőrséghez való többszörös kötődését több nemzedéken át. A szerző az előszóban rögzítette azt is, hogy művében elsősorban nem a vizsgált térségben szolgálatot teljesítő csendőr tisztekkel, hanem a legénységgel kíván foglalkozni. (A testület legénységéhez tartoztak a próbacsendőrök, a véglegesített csendőrök — azaz a tisztesi rendfokozatokat viselő csendőrök — valamint a csendőr altisztek. A legénység összességében a Magyar Királyi Honvédség altiszti karának a jellegével bírt.)

Az előszót követi a 14 fejezetből — 57 oldalból — álló főszöveg első része. A kötet ezen részében a szerző a Magyar Királyi Csendőrség történetét oly módon mutatja be, hogy abban a Maros-Torda vármegyei csendőrség kitérített figyelmet kap.

A főszöveg második részét az úgynevezett csendőr album és az albumban szereplő adatok elemzését tartalmazó fejezetek alkotják. Az előző fő résszel szemben — amely alapvetően esszé jellegű — e fő rész biográfia jellegű.

A csendőr albumban 106 legénységi állományú — többségükben 1899 és 1924 között született — személy adatai és rövidebb-hosszabb életútja található. A szerző a vizsgált időszakban Maros-Torda vármegye közigazgatási területén szolgálatot teljesítő csendőr legénység tagjait négy csoportra osztotta:

- Az első csoportba azok tartoztak, akik már az I. világháború előtt, majd annak ideje alatt csendőrségi állományba kerültek és a területvisszacsatolás után is aktív szolgálatot láttak el a vizsgált térségben.

- A második csoportba azok kerültek, akik a két világháború között átszöktek a megcsonkított Magyarország területére és ekkor léptek be a testületbe.

- A harmadik csoportba azokat sorolta a szerző, akik Észak-Erdély visszacsatolását követően — mint Észak-Erdély-i lakosok — a román haderőben letöltött sorkatonai szolgálat után kérték felvételüket a testületbe.

- A negyedik csoportba pedig azok kerültek, akik az úgynevezett „kis magyar világ” idején voltak sorkatonák a Magyar Királyi Honvédségnél és ezt követően léptek be a Magyar Királyi Csendőrséghez. (kis magyar világ = Észak-Erdély visszacsatolása utáni, magyar uralom alatti évek)

A vizsgált 106 személy Maros-Torda vármegye 73 településén született. (A testületen belüli szabályozás értelmében a csendőrök nem voltak azon órsre helyezhetőek, amelynek a működési területe kiterjedt a szülőfalujukra.) A vizsgált térség néhány települése azonban román megszállás alatt maradt. E falvakból néhányan a visszacsatolt

területekre szöktek, ahol felvételüket kérték a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományába.

A vizsgált 106 fő közül három fő hősi halált halt, hét fő pedig orosz hadifogságban halt meg.

A 106 fő vizsgált csendőr közül 19 fő részesült valamilyen elismerésben.

A 106 fő csendőr közül nem mindenki teljesített szolgálatot aktív idejében kizárólag Maros-Torda vármegye közigazgatási területén. Közülük 87 főt más térségekbe is helyeztek. (A Magyar Királyi Csendőrség diszlokációja nem volt azonos a közigazgatás területi beosztásával.)

A vizsgált 106 személy közül a háború végére 96 fő maradt életben. Közülük 47-en Magyarországra, négyen pedig nyugatra távoztak, Erdélyben 45-en maradtak. A Magyarországra távozók közül 38 főt az úgynevezett igazolóbizottságok elé állítottak. Közülük 4 főt igazoltak.

„*Az albumban szereplő adatok elemzése.*” című fejezet után következik a vizsgált 106 személyt feldolgozó és 16 szempontot tartalmazó táblázat, majd különböző szempontok — például születési idő, rendfokozatok stb. — szerinti grafikonok.

A kötet következő részét a mellékletek alkotják. A mellékletek döntő többsége fotó. A kötet összességében 148 képet tartalmaz. Közülük 35 kép az első részben, 41 kép a második részben, 72 kép pedig a mellékletekben található. A képeknek van ugyan címe, azonban nem kerültek számozásra és jegyzék sem készült róluk, illetve a forrásuk feltüntetése is elmaradt.

A kötethez tartozik még a rezümé és az absztrakt román, illetve angol nyelven.

A kötet végén található a „*Maros-Torda vármegye helyneveinek mutatója.*” című jegyzék hat oldal terjedelemmel.

Ezzel ugyan a szöveges rész befejeződött, azonban a hátsó borító belső oldalán kialakított részben még négy — a ballagási albumokhoz hasonló tartalmú — szétnyitható fénykép található. „*Az ungvári csendőr járőrtárs iskola erdélyi hallgatói 1941.*”, „*Ungvári csendőr iskola járőrtárs tanfolyama 2. század 1942.*”, „*M.kir. makói csendőr gyalogtanszázad 1943.*” és „*M.kir. nagyváradai csendőr tanzászlóalj 4. tanzázad járőrtársiskola 1943.*” címekekkel, tablónként mintegy 120 fővel.

A kötet 215 jegyzetet tartalmaz. A szerző 93 jegyzetében 13 korabeli periodikában megjelent publikációra hivatkozott, egy jegyzetben azonban egy-egy folyóiratban közölt több cikkre, illetve több folyóiraatra való hivatkozás is előfordul. A jegyzetek többsége kétségtelenül a korabeli folyóiratokra való hivatkozást tartalmaz. Ezen belül pedig értelemszerűen a *Csendőrségi Lapok*-ra való hivatkozások vannak többségben. A korabeli folyóiratok mellett napjaink történelmi feldolgozásokat tartalmazó lapjai közül négy újságban közölt tanulmányokra való hivatkozásokat is tartalmaz a jegyzetapparátus. A folyóiratok mellett mintegy 50 jegyzetben magyar és román állami, illetve egyházi — plébánia — levéltárak anyagaira is hivatkozik a szerző.

A hivatkozások nem nélkülözik a jelenkorban publikált önálló kötetekre (11 kötet) és tanulmányokra (14 tanulmány) való hivatkozásokat sem.

A hivatkozások korrektek, az adott témakör művelői közül a mérvadó szerzők releváns alkotásait tartalmazzák.

Sajnálatos, hogy a kötet nélkülözi a forrás- és irodalomjegyzéket.

A jegyzetekben közölt bibliográfiai adatok — a világhálós hivatkozások kivételével — helytállóak. Álláspontom szerint a honlapok világhálós címei nem

bibliográfiai adatok. Ezek nem helyettesíthetik az egyszerűsített bibliográfiai leírás adatsorait. Esetenként a publikáció digitális elérhetőségének a közlése félreértésre is okot adhat. Például BODA, HEGEDŰS, KAISER, KESERŰ, PARÁDI, TAMÁSKA szerzők művei esetében — amelyek nem a www.csendor.com honlap számára készültek — azt a folyóiratot illetet volna feltüntetni, ahol az írásművek először megjelentek. A honlapon egyébként szerepelnek a bibliográfiai adatok és az érintett folyóirat is hozzájárult ahhoz, hogy ezen alkotások felkerüljenek a www.csendor.com honlapra. A „*Népem biztonságát őrzöm.*” című mű szerzőjének azonban illetet volna figyelembe venni azt az etikai elvárást, mely szerint az eredeti közlés helyét indokolt feltüntetni, ezt követheti a digitális rögzítéselérhetősegeinek a jelölése.

Végül — egyetértve a kötet lektorával, őt idézve — az érdeklődők figyelmébe ajánlom, hogy „*Nem kevesen voltak, akik a Csendőr-tízparancsolat alapján szolgáltak és éltek. Az ő emléküket is idézi Nemes Gyula könyve, amelyet kézbe véve nem érdemes letenni addig, amíg az Olvasó a szöveg végére nem ér!*”

A jegyzetapparátus szépséghibáit is figyelembe véve NEMES Gyula szerző összességében hasznos művet hozott létre, amely gyarapítja a Magyar Királyi Csendőrség története prekonceptióktól mentes feldolgozásait.

Pilisszántó, 2021. X. 23.

Dr. PARÁDI József
a társaság elnöke

A kötet borítója

